

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 2 maj 1918 kl. 1 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 16, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att de hos nationalmuseet deponerade konstalster må i vidsträcktare grad komma folkets bredare lager till godo.

I en inom andra kammaren av herr Zander avgiven motion nr 110 hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, under vilka förhållanden den inom nationalmuseum utövade depositionsverksamheten må kunna utsträckas till att även omfatta kommunala hus samt föreningslokaler, eller på vilket annat sätt genom statens förmedling konstens alster må komma folkets bredare lager till godo i vidsträcktare grad än vad nu är förhållandet och sedermera vidtaga de åtgärder, vartill en sådan utredning kan föranleda.

Motionen.

Med avseende på motiveringen för detta yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Andra kammarens första tillfälliga utskott har efter erhållen remiss av motionen anfört följande:

»Förra året väckte herr Zander en motion med samma syftning som den nu föreliggande. Han hemställde i denna, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida genom anslag till föreningar, kommuner och andra samhälligheter, genom anställande av konsulenter för utövande av konsulterande verksamhet eller på vilket annat sätt med statens hjälp konsten må kunna spridas ut bland folket i vidsträcktare mån än vad nu är fallet, och till riksdagen inkomma med de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda.

Andra kammarens första tillfälliga utskott.

Skillnaden mellan de båda motionerna synes väsentligen vara den, att i årets motion den inom nationalmuseum utövade depositionsverksamheten särskilt framhålles såsom lämplig förmedlare av det syfte, som motionären önskar vinna.

Förra året avstyrkte andra kammarens första tillfälliga utskott herr Zanders motion, huvudsakligen emedan utskottet ansåg, att icke så litet redan vore åtgjort för främjande av önskemålet »konsten åt folket», och emedan utskottet icke kände sig övertygat, att statens hårt anlitade medel under dåvarande tidsförhållanden härför ytterligare borde tagas i anspråk. I utlåtandet yttrade utskottet bland annat:

»Att verkligt god konst sprides i allt vidsträcktare kretsar av folket är ett önskemål, som utskottet delar med motionären. De skatter av sådan konst, som icke minst den nuvarande blomstringstiden på detta område skänkt vårt folk, böra icke vara förbehållna åt ett fåtal utan göras tillgängliga för hela folket. I samma mån skönhetssinnet odlas, komma alstren av en förvänd eller osund smakriktning att mer och mer trängas tillbaka. Detta gäller icke enbart målarkonsten utan i lika hög grad andra konstarter, t. ex. skulptur, byggnadskonst, musik och dramatisk konst. Det har emellertid ingalunda saknats strävanden att göra konsten tillgänglig för allmänheten. Vårt lands främsta konstsamlingar äro åtminstone vissa tider utan betalning öppna för en var. I de större städerna äro åtskilliga värdefulla skulpturer uppsatta på offentliga platser. Genom anordnande av skolresor och billighetståg har möjlighet beretts för även avlägset boende att taga städernas konstalster i betraktande. Vissa skolor, både lägre och högre, ha på senare åren erhållit målningar och skulpturverk av betydande värde. Till andra skolor har man anskaffat goda avbildningar av konstverk. I den förteckning å undervisningsmateriel, som med understöd av statsmedel tillhandahålles skolorna genom kungl. folkskolöverstyrelsen till nedsatt pris, finnas en hel del dylika reproduktioner lämpliga särskilt för skolsalar. Åtskilliga av dessa tavlor passa också för andra samlings-salar. För övrigt ha på senare åren genom bokhandeln spritts konstnärligt högt stående reproduktioner av värdefulla målningar, och i många hem hava dessa avbildningar utträngt mindervärda tavlor och annan underhållig grannlåt.»

I år har emellertid frågan kommit i ett i viss mån nytt läge, därigenom att motionären kunnat påvisa, att man inom nationalmuseum uttalat sig för en verksamhet av den art, motionären förordat, och till vilken de strävanden, som han anser önskvärda, följaktligen borde kunna anknytas. I en skrivelse från överintendenten och chefen för national-

museum framhålles nämligen bland annat önskvärdheten av att »statens konstverk i lämplig mån och på lämpligt sätt fördelas på olika landsdelar och därigenom komma att verka väckande och uppfostrande på hela folkets konstsinne».

Frågar man sig, huru en sådan »utflyttning» av konsten bland folket och dess bredare lager skulle kunna förverkligas, möter först spørgsmålet, huruvida under nationalmusei vård stående konstverk kunna deponeras på längre eller kortare tid utom huvudstaden.

De konstverk, som härvid kunna komma i fråga, äro emellertid ett fåtal. I ett av de yttranden (bilaga 1 och 2), som utskottet i anledning av motionen inhämtat av nationalmusei chef, säges det, att »antalet av de konstföremål, som för närvarande finnas undanställda på nationalmusei vind och som efter behov kunna komma i fråga för depositionsverksamhet, är cirka 800 stycken, men därvid är att märka, att av dessa i allra första hand ett urval skall göras för att komplettera de konsthistoriska serier av konstföremål, som alltid böra finnas tillgängliga för forskare inom museet eller i dess närhet, även om de icke äro exponerade i de för allmänheten avsedda lokalerna». En detaljerad plan för fördelning av de konstverk, som, sedan detta urval skett, skulle återstå, har ännu icke utarbetats men beräknas vara färdig inom en icke avlägsen framtid. Huru denna fördelning än kommer att företagas, torde under alla förhållanden kunna sägas, att antalet av konstverk av detta slag — sannolikt till största delen bestående av målningar och skulpturverk — är synnerligen ringa i förhållande till den mångfald samlingslokaler, vilkas prydnad med konstverk motionären åsyftar. Icke alla de lokaler, som motionären omnämner, kunna anses erbjuda den säkerhet, som är obetingat nödvändig vid en deposition av under statens vård och ansvar stående, dyrbara konstverk. Nationalmusei chef anser av flera skäl kyrkorna framför andra lokaler böra komma i betraktande, då det gäller att deponera de konstalster, varom det här är fråga.

I de ovannämnda yttrandena betonas med särskild styrka, att motionärens syfte säkerligen bäst skulle kunna förverkligas genom landsortsmuseernas tidsenliga utveckling. Dessa landsortsmuseer skulle kunna förmedla nationalmusei samlingars popularisering, varmed väl förstås, att även de, jämte kyrkorna, i sin mån skulle kunna tjänstgöra som depositionsplatser för konstföremål, som nationalmuseum anser sig kunna överlämna åt dem.

De omförmälda yttrandena giva dock det huvudintrycket, att nationalmusei nämnd endast i en jämförelsevis begränsad omfattning anser sig kunna tillstyrka den depositionsverksamhet, som motionären åsyftar, men

att den på andra sätt vill söka bidraga till att konstens alster i vidsträcktare grad än vad hittills varit fallet må komma folkets bredare lager till godo. Detta skulle kunna ske *dels* genom att för billigt pris tillhandahålla tryck av museets kopparstickplåtar, *dels* genom att granska till staten från kommuner och ägare till offentliga lokaler inkomna ansökningar om bidrag till inköp av dekorativa konstverk samt biträda vid inköp och placering av dessa konstverk, *dels* ock genom anordnande av ambulera utställningar och föredrag. Utskottet ansluter sig till de synpunkter, som nämnden i detta avseende framhållit. Det vill emellertid synas utskottet, som om en rationell utökning i framställningen av goda reproduktioner till billiga priser även förtjänade beaktande. Även synes det utskottet böra övervägas, huruvida icke en del monumentalare skolbyggnader skulle kunna inbegripas i de lokaler, en eventuellt utvidgad depositionsverksamhet skulle komma att omfatta.

Utskottet vill i detta sammanhang jämväl fästa uppmärksamheten på att det för konstens popularisering är av synnerlig vikt, att studie-cirkel- och föreläsningverksamheten i möjligaste mån utnyttjas för att väcka intresse och förståelse för de skönhetsvärden, som de till en större allmänhet på sätt, som ovan angivits, förmedlade konstalstren besitta.

Då utskottet sålunda finner, att de synpunkter, som utvecklats av chefen för nationalmuseum i bifogade utlåtanden, äro synnerligen vägande, får utskottet med hänvisning till dessa utlåtanden och under uttalande av sin anslutning till däri uppdagna allmänna riktlinjer för ett realiserande av motionens önskemål hemställa,

att andra kammaren så till vida måtte bifalla herr Zanders motion, att kammaren för sin del beslutar, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i vilken omfattning och under vilka betingelser den inom nationalmuseum utövade depositionsverksamheten må kunna vidgas, samt på vilka andra sätt genom statens förmedling konstens alster må komma folkets bredare lager till godo i vidsträcktare grad än vad nu är förhållandet, och sedermera vidtaga de åtgärder, vartill en sådan utredning kan föranleda.»

Andra kammaren biföll sitt utskotts hemställan, varefter ärendet överlämnades till första kammaren, som hänvisade detsamma till sitt första tillfälliga utskott.

De av andra kammarens utskott omförmälda skrivelserna från chefen för nationalmuseum äro såsom bilagor fogade vid utskottets utlåtande.

Utskottet.

Det synes väl utskottet som om det icke skulle förefinnas något oavvisligt behov av utredning rörande nationalmusei för ifrågavarande

depositionsverksamhet nu disponibla konstskatter och utvecklingen av landsortsmuseerna, detta med hänsyn till vad överintendenten och chefen för nationalmuseum anfört om de åtgärder, som från hans och den för samarbetet med landsortsmuseerna särskilt tillsatta intendents sida dels redan blivit vidtagna och dels äro under beredning och i avvaktan på de förslag i sistangivna avseende överintendenten förklarar sig ämna avgiva till Kungl. Majt.

Då emellertid utskottet, som delar motionärens och andra kammarens utskotts uppfattning om betydelsen av att verkligt god konst sprides i allt vidare kretsar, förmenar, att även andra åtgöranden uti ifrågasvarande hänseende än sådana, som ligga inom nationalmuseii tjänstemäns direkta verksamhetsområde, utan avsevärdare kostnad för statsverket böra kunna vidtagas, särskilt i fråga om tillhandahållandet i vidsträcktare omfattning av goda reproduktioner till billiga priser, biträde åt kommuner och andra ägare av offentliga lokaler vid inköp och placering av konstverk samt ambulerande utställningar och föredrag, anser sig utskottet icke böra ställa sig avvisande till det framställda förslaget om utredning.

I anslutning till vad utskottet ovan anfört om kostnadsfrågan, finner sig utskottet dock böra såsom sin mening framhålla, att, med hänsyn särskilt till statens hårt anlidade medel, bidrag från statsverkets sida åt kommuner eller enskilda sammanslutningar utöver de anslag, som kunna komma att tilldelas landsortsmuseer för inköp av konstverk, icke bör ifrågakomma. Utskottet ställer sig, jämväl ur kostnadssynpunkt, tvekande inför frågan om utökande av den inom nationalmuseum utövade depositionsverksamheten därhän, att konstverk skulle behöva inköpas uteslutande för sådant ändamål, särskilt som detta enligt vad överintendenten i avgivet yttrande upplyst, föranleder utöver ökat anslag för inköpen, ytterligare tillökning av museets tjänstemannakår. I varje fall synes det utskottet, som om denna fråga, som således nära sammanhänger med museets verksamhet och arbetsplan, bör bero på initiativ från museets sida, och att den nu ifrågasatta utredningen i förevarande hänseende begränsas till en undersökning rörande vilka lokaler, som med hänsyn till deras ändamål samt beskaffenhet ur säkerhets- och eldfaresynpunkt kunna vara lämpliga såsom mottagare av konstalster, därest en utvidgad depositionsverksamhet skulle ifrågakomma. En sådan undersökning skulle givetvis vara av värde för museets tjänstemän såsom ledning för en eventuell utredning angående de kostnader och den ökning av tjänstemannakåren, som för ändamålet skulle erfordras.

Med åberopande av vad utskottet sålunda anfört, hemställer utskottet,
att första kammaren måtte biträda andra kammar-
rens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 30 april 1918.

På utskottets vägnar:

TH. BORELL.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar
Borell, Magnusson, Bergman, Hulting, Schyller, Oscar-Olsson och Petterson.

Bilaga 1.

TILL KONUNGEN.

Med anledning av nådig remiss den 15 februari 1918 angående riksdagsmotion nr 110 i andra kammaren rörande åtgärder i syfte att de i Nationalmuseum förvarade konstalster må i vidsträcktare grad komma folkets bredare lager till godo, får jag i underdånighet anföra följande.

Den nya intendentsbefattning, som vid 1917 års riksdag uppfördes på ordinarie stat för Nationalmuseum, är såsom även motionären framhållit ett direkt uttryck för strävandet att i vidsträcktare grad föra museets konstskatter så att säga ut i levande livet till uppbyggelse och glädje för folkets bredare lager. På vad sätt detta lämpligen skall kunna ske har jag i min underdåniga skrivelse den 30 september 1915 angående inrättandet av en ny intendentsbefattning vid museet i stora drag angivit och får därför i underdånighet hänvisa till denna skrivelse.

Jag har där som min mening framhållit att landsortsmuseerna i främsta rummet borde bli föremål för den nye intendents verksamhet, dels därigenom att depositioner från statens samlingar i ökad utsträckning och på ett mer planmässigt sätt i desamma ordnades, dels därigenom att intendenten trädde i ett mångsidigare och intimare samarbete med vederbörande museers styrelser, biträdde dem med ordnandet och vården av i desamma befintliga konstverk ävensom med råd angående nya förvärv samt därjämte med granskning av inrednings- och byggnadsförslag för museerna. Till dessa museer skulle även i de flesta fall förläggas de ambulerande utställningar, vilkas anordnande faller på intendents lott. — Jag lade i min underdåniga skrivelse särskild vikt vid denna sida av intendents verksamhet, då jag hyser den förvisningen att landsortens konstmuseer rätt utvecklade skola kunna på ett långt mer effektivt sätt än hittills spela en roll för de bredare lagrens av vårt folk nationella och kulturella uppfostran. Denna utveckling hoppas jag, att Nationalmuseum skall kunna främja genom intendents ovan skisserade verksamhet, men helt säkert måste landsortens konstmuseer, om deras verksamhet skall kunna bli varaktigt fruktbarande, komma att ställa ökade krav även på ekonomiskt understöd från stat, kommun

och enskilda. Men härvidlag hyser jag, på grund av erfarenheten av det intresse som på alla håll visats Nationalmuseum under dess nu pågående omdaningstid, de varmaste förhoppningar.

Därnäst bestämda att komma i fråga som ytterligare depositionsplatser äro de kategorier av statens byggnader och institutioner, som redan förut i deposition fått mottaga föremål ur statens samlingar — såsom universitetens samlingar, ämbetsverk i Stockholm och på landsorten, legationshotell i utländska huvudstäder, hovrättsbyggnader, länsresidens, i vissa bestämda fall militära etablissemang m. m.

Antalet av de konstföremål, som f. n. finnas undanställda på Nationalmusei vind och som efter behov kunna komma ifråga för depositionsverksamhet, är cirka 800 stycken, men därvid är att märka, att av dessa i allra första hand ett urval skall göras för att komplettera de konsthistoriska serier av konstföremål, som alltid böra finnas tillgängliga för forskare inom museet eller i dess närhet, även om de icke äro exponerade i de för allmänheten avsedda lokalerna.

En i detalj utarbetad plan för fördelningen av de konstverk, som, sedan detta nödiga urval skett, återstå, skall uppgöras så snart den nye intendenten under en till sommaren planerad inspektionsresa undersökt önskvärdheten och möjligheten av depositioner på de till ett 30-tal uppgående platser, från vilka ansökningar redan sedan länge föreligga.

Som jag och övriga medlemmar av Nationalmusei nämnd på det allra livligaste behjärta önskvärdheten av att de konstverk, som sedermera eventuellt finnas disponibla, må kunna göras tillgängliga för vidare kretsar av svensk publik, har nämnden redan före mottagandet av nådiga remissen diskuterat möjligheterna av att öka antalet av de kategorier byggnader och institutioner, där depositioner kunde ifrågakomma, i främsta rummet med tanke på skolorna, varifrån ett antal ansökningar om lån av konstverk också under de sista åren inkommit. Nämnden enades då om att dessa ansökningar tyvärr måste besvaras nekande dels emedan antalet skolor vore så stort i förhållande till de depositioner, som kunde ifrågakomma, och att rättvisa gränser här svårligen låte sig dragas, dels med tanke på svårigheten att i skolorna bereda statens konstverk en effektiv kontroll, lämpligt skydd och vård bland ofta »klåfingriga» barnskolor samt i byggnader, som icke alltid bereda ett förstklassigt skydd mot eldfara, dels slutligen med tanke på att det redan finns en särskild förening, nämligen »Föreningen Konsten i skolan», vilken sedan 20 år tillbaka på ett synnerligen erkännansvärt sätt ägnat sig åt skolornas prydande.

Efter mottagandet av nådiga remissen har jag genom inhämtande av vissa statistiska uppgifter fått nämndens omdöme ytterligare bestyrkt. Antalet skolor — däri inräknade dels statens högre allmänna läroverk, folkhögskolor, folk- och småskoleseminarier, kommunala mellanskolor, högre folkskolor och folkskolor dels av staten understödda goss- och samskolor, enskilda mellanskolor, högre flickskolor, tekniska skolor, lägre tekniska yrkesskolor samt andra fackskolor — utgjorde år 1917 i runt tal 14,000 stycken, bland vilka det sålunda är uteslutet att kunna åstadkomma en rättvis fördelning av museets disponibla konstbestånd sådant som det med nuvarande inköpsanslag gestaltar sig.

Vad Föreningen Konsten i skolan beträffar har den under sin 20-åriga tillvaro utdelat 20 stycken originalkonstverk för i runt tal 23,000 kronor, ett stort antal reproduktioner för 12,000 kronor, en konstnärlig färglitografi av Carl Larsson,

som flitigt utdelats, för 3,000 kronor samt dessutom för 2,000 kr. anordnat estetiskt tilltalande skolrum, varförutom föreningen genom sitt initiativ verkat i hög grad väckande på de idéer, av vilka föreliggande motion är ett uttryck.

Även om jag sålunda anser, att Nationalmuseum för närvarande icke äger möjlighet att ställa originalkonstverk till skolornas förfogande, har jag på nämndens tillstyrkan beslutat, att såväl statens skolor som Föreningen Konsten i skolan skola äga rättighet att mot en avsevärd prisnedsättning ($33\frac{1}{3}$ % rabatt å i museet eljest gällande priser) tillhandla sig avtryck i kopparstick av till ett antal av 55 stycken Nationalmuseum tillhöriga plåtar till största delen graverade av svenska mästare. (Förteckning å dessa avtryck bilägges.) Samt event. även avtryck av de i Nationalmuseum förvarade plåtarna till Dahlbergs Svecia Antiqua. Samma förmån skall lämnas ämbetsverk, militära etablissement, landshövdingar och andra statens boställsinnehavare och kunde måhända än vidare utsträckas.

Vad beträffar övriga av motionären föreslagna kategorier av depositions-tagare, eller kommunala lokaler såsom kyrkor och kommunalrum m. m. samt föreningslokaler gäller även här i stort sett samma synpunkter som i fråga om skolor. Enligt statistik av 1917 voro antalet kommuner 2,512 stycken och församlingar 2,583 stycken. Det bleve sålunda ett försvinnande litet antal även inom kategorierna kyrkor och kommunalrum som kunde erhålla konstföremål från museet.

Största möjligheter att mottaga depositioner hava utan tvivel kyrkorna, då dessa dels i allmänhet erbjuda säkraste skydd mot eldfara och dels sedan gammalt ofta äro försedda med konstnärlig utsmyckning, vilket underlättar en rättvis fördelning av museets konstverk med religiöst innehåll mellan de kyrkor, som ännu äro i behov av konstnärlig prydnad.

Vad slutligen föreningar beträffar, så omöjliggör deras stora antal i en alldeles särskild grad en rättvis fördelning av disponibla konstverk. Statistiken för 1910 visar nämligen, att de ideella föreningarnas antal redau detta år uppgick till över 21,000 stycken och vid 1914 års slut uppgingo endast fackförbundens avdelningar till över 2,000 stycken; dessa kategorier hava helt säkert sedermera väsentligt ökats.

De lokaler, som disponeras av dessa föreningar, torde dessutom sällan erbjuda det skydd mot eldfara och den säkerhet för en betryggande vård, som är det oundgängliga villkoret för att jag inför Eders Kungl. Maj:t skulle våga föreslå dem som förvaringsplatser för staten tillhöriga konstföremål.

Ovanstående utredning, som desvärre tvingar mig att — med undantag för förslaget om en begränsad deposition i kyrkor — ställa mig avrådande i fråga om det i motionen framställda önskemålet, om en utvidgning av Nationalmusei depositionsverksamhet till vissa nya kategorier av mottagare, är grundad på museets konstbestånd sådant det nu är och sådant det med nuvarande inköpsanslag kan förmodas utveckla sig. Annorlunda ställer sig naturligtvis saken, om från statskassan kan anslås medel, uteslutande avsedda för i motionen angivet syfte. Samtidigt som jag med motionären vill understryka vilken stor betydelse en så utvidgad depositionsverksamhet kan få, nödgas jag i underdånighet framhålla, att densamma torde komma att nödvändiggöra en ytterligare tillökning av museets tjänstemannakår, då en intendent med så vittomfattande arbetsuppgifter, som den nyligen tillsatte redan har, näppeligen ensam kan utöva en

verksam kontroll över ett på ett mångdubbelt antal platser fördelat konstbestånd.

Vad angår motionärens yttranden: »Det skulle ju också kunna tänkas, att ifrågavarande syfte skulle kunna nås genom att staten bidroge till de kommuner eller ägare till offentliga lokaler, som själva anskaffade resterande medel till inköp av dekorativa konstverk för offentligt utställande», vill jag i underdånighet göra gällande, att ett genomförande av detta förslag helt säkert i hög grad skulle befrämja de konstpedagogiska strävanden, som motionen avser att gagua. I detta fall skulle Nationalmuseum, i främsta rummet genom den nye intendenten, på ett mångsidigt sätt kunna stå till tjänst, dels genom att pröva ansökningar om dylika statsbidrag, dels genom att biträda ifrågavarande kommuner och ägare till offentliga lokaler med inköp och placering av konstverk m. m., en funktion som ju på det närmaste sammanhänger med den nye intendentens konsulterande verksamhet.

Även på annat sätt, främst genom den planerade ambulerande utställnings- och föreläsningssamheten, kan Nationalmuseets nye intendent bereda de bredare lagren de bildningsmöjligheter, som bekantskap med god konst skänker.

På grund av ovanstående får jag i underdånighet anföra, att Nationalmuseets samlingar med nu gällande stat för tjänstemän och för inköp av konstverk samt med iakttagande av hänsynen till rättvisa fördelningsgrunder och betryggande vård av konstverken visserligen endast i undantagsfall (i fråga om kyrkor) torde kunna komma ifråga för den i motionen föreslagna vidgade depositionsverksamheten, men att Nationalmuseum, vars nämnd livligt beaktar de av motionären framställa synpunkterna, på andra sätt *dels* genom att arbeta för en tidsenlig utveckling av landsortens konstmuseer, *dels* genom tillhandahållande för billigt pris av tryck av museets kopparsticks-plåtar, *dels* genom att granska till staten från kommuner och ägare till offentliga lokaler inkomna ansökningar om bidrag till inköp av dekorativa konstverk samt biträda vid inköp och placering av dessa konstverk, *dels* ock genom anordnande av ambulerande utställningar och föredrag, skall kunna bidra till att konstens alster må komma folkets bredare lager till godo i vidsträcktare grad än vad nu är förhållandet. Därest Eders Kungl. Maj:t emellertid skulle finna önskvärt att denna viktiga fråga belyses av en ytterligare utredning är Nationalmuseum redo att lämna sin medverkan därtill.

Stockholm den 27 februari 1918.

Underdånigst
Richard Bergh.

Erik Wettergren.

Bilaga 2.

TILL KONUNGEN.

Till mitt den 27 februari detta år avlätna svar å Eders Kungl. Maj:ts nådiga remiss den 15 februari angående riksdagsmotion rörande åtgärder i syfte att de i Nationalmuseum förvarade konstalster må i vidsträcktare grad komma folkets bredare lager till godo får jag i underdånighet göra följande tillägg.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 12 saml. 1 avd. 11 häft. (Nr 16.) 2

I ovannämnda svar har jag sökt framhålla att landsortens konstmuseer borde kunna bli de främsta bärarne av de bredare lagrens på landsorten konstnärliga uppfostran och vill nu ytterligare understryka min uppfattning att motiönärens syften helt säkert bäst skulle gynnas genom att statsmakterna gäve sitt stöd åt dessa museers snabba och tidsenliga utveckling.

Häri genom skulle, synes det mig, det första viktiga steget tagas till Nationalmusei samlingars popularisering och landsortsmuseerna kunna fylla en plats som verkliga centra för det konstnärliga upplysningsarbetet på landsorten.

I detta syfte ämnar jag genom den nyutnämnda intendenten göra en utredning över landsortsmuseernas nuvarande organisation och behov i fråga om den konsten berörande sidan av deras verksamhet för att sedermera efter samråd med respektive museistyrelser till Eders Kungl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till en lösning i dess helhet av landsortsmuseernas organisationsfråga åtföljt av en ekonomisk utredning angående eventuellt behöfliga statsanslag.

Samtidigt som jag i underdånighet understryker vikten av ovan skisserade utveckling, vilken ligger mig alldeles särskilt om hjärtat, vill jag dock hava betonat att icke nationalmuseets hela konstpedagogiska verksamhet utåt bör inriktas på landsortsmuseerna, då det helt naturligt icke är alla konstverk, vilkas karaktär hänvisar dem till en placering i museer utan vilka genom hela sin anda och stil skola göra sig bäst gällande på de kategorier av depositionsplatser som jag i mitt underdåniga remissvar angivit böra komma i fråga näst efter museer, nämligen *dels* i statens ämbetsverk och därmed jämförliga institutioner (eventuellt även kyrkor), vilka alla frekventeras av en stor allmänhet och av alla lager av vårt folk, *dels* i vissa statens boställsvåningar, där konstverken tack vare vederbörande boställsinnehavares representationsplikt bliva tillgängliga under omständigheter, då de tjäna ett praktiskt syfte och kunna tillsammans med rumsarkitektur och mobilier bilda en verklig konstnärlig enhet. Skapandet av konstnärliga miljöer inom statens officiella ämbetslokaler och i vissa representativa boställsvåningar, miljöer i vilka allt är avvägt med möjligast bästa smak och stilkänsla måste, synes det mig, hava en stor uppfostrande betydelse i en tid som mer än någon föregående utmärkt sig för bristande smak i sina rumsanordningar. Längtan efter en pånyttfödelse i detta hänseende har vaknat, och det synes mig att Nationalmuseum har skyldighet att i vidsträcktaste mån på ett förebildligt sätt gå denna till mötes, när det gäller statens byggnader och institutioner med deras livliga frekvens av besökande.

Jag har önskat redan nu än ytterligare betona dessa synpunkter, men upprepar, att jag alltjämt med glädje skall ställa mig till förfogande vid en eventuell officiell utredning av den i hög grad behjärtansvärda frågan om huru statens konstskatter bäst skola kunna tjäna vårt folks konstnärliga uppfostran samt i högre grad än nu komma dess bredare lager till godo.

Stockholm den 2 mars 1918.

Underdånigst
Richard Bergh.

Erik Wettergren.

Bilaga 3.

AVTRYCK

av följande i Nationalmuseum befintliga plåtar kunna där erhållas till nedan nämnda pris.

Gravör	Ämne	Storlek i cm.	Kr.	öre
Berndes, A. U.	Gustaf III	20,6 × 13,7	3	—
Bergqvist, D.	Drottning Lovisa Ulrika	40,7 × 29	3	—
Floding, P.	Den ömma modern	35 × 38,2	4	—
Forssell, Chr.	Konung Karl XIV Johan	65 × 42	8	—
Gillberg, J.	Konung Adolf Fredrik	41,2 × 29,6	3	—
»	Neptune & Amphitrite	45,5 × 33	4	—
Martin, J. F.	Stockholm från Mosebacke	46,5 × 73,5	12	—
»	» från Gustaf Adolfs torg	36,7 × 55	10	—
»	» från Långholmen	37 × 54,7	10	—
»	» från Kungsholmen ...	37 × 55,2	10	—
»	» från Stadens södra sida	37 × 54,5	10	—
»	» från Blasieholmen ...	36,4 × 54,8	10	—
»	» från Kastellholmen ...	36,5 × 55,5	10	—
»	Drottningholm	36,8 × 53,5	10	—
»	Karlberg	36,8 × 53,5	10	—
»	Haga	37,2 × 53	10	—
»	Ulriksdal	37,1 × 52,7	10	—
»	Gripsholm och Mariefred	37 × 53,5	10	—
»	Strömsholm	37,2 × 53,5	10	—
»	Belle-vue vid Stockholm	31,5 × 39,5	10	—
»	Göteborg från förstaden Mast- hugget	32,5 × 40	5	—
»	Göteborg från skansen Göta lejon	32,2 × 40	5	—
»	Örebro slott och stad	32 × 39,5	4	—
»	Strängnäs	32 × 40	4	—

Gravör	Ämne	Storlek i cm.	Kr.	öre
Martin, J. F.	Eskilstuna	32 × 40,5	4	—
»	Utsikt av Stockholm »prise à			
»	l'entrée du parc»	17,7 × 24	3	—
»	Uppsala domkyrka och en del			
»	av staden	18 × 24,7	3	—
»	Nyköping	18,2 × 24,5	3	—
»	Norrköping	18,5 × 24,8	3	—
»	Linköping	18 × 24,4	3	—
»	Västervik	17,7 × 24	3	—
»	Karlskrona med tyska kyrkan	19 × 24	3	—
»	Vadstena slott och en del af			
»	staden	18,2 × 24,8	3	—
»	Vadstena kyrka; interiör af ett			
»	valv	18,4 × 24,8	3	—
»	Kanongjuteriet vid Finspong...	18 × 24,3	2	—
»	Falu koppargruva	55,5 × 36,8	5	—
»	Katrinebergs koppargruva i			
»	Östergötland	24,5 × 18,2	2	—
»	Koppargruvan vid Malmvik i			
»	Östergötland	24 × 18,5	2	—
»	Nordmarks järngruva nära Fi-			
»	lipstad	55,4 × 37	5	—
»	Persbergs järngruva i Värmland	54,9 × 36,5	5	—
»	Dannemora järngruva i Uppland	55,5 × 36,5	5	—
»	Högborns järngruva i Väst-			
»	manland	55,5 × 36,8	5	—
»	Älvkarleby stora vattenfall	31,8 × 55,8	5	—
»	Älvkarleby mindre vattenfall ...	37,5 × 55,8	5	—
»	Nolströms och Gullö vattenfall			
»	samt Ekblad sluss vid Troll-			
»	hättan	36,5 × 55,5	5	—
»	Toppö strömfall vid Trollhättan	36,5 × 55,5	5	—
»	Mässingsgjuteriet i Norrköping	18 × 24,7	2	—
»	Mässingstrådfabriken i Norrkö-			
»	ping	18 × 24,7	2	—

Gravör	Ämne	Storlek i cm.	Kr.	öre
Martin J. F.	Stångjärnsmedja	18,2 × 24,2	2	—
»	Smedja för spiktillverkning ...	18 × 24,7	2	—
»	Byskräddaren.....	18 × 21,7	2	—
»	Byskomakaren	17,8 × 22	2	—
»	Slaget vid Hogland	51 × 73,3	12	—
v. Sandrart, J.	Konung Karl X Gustaf till häst	43,7 × 40,5	10	—
»	Konung Karl XI till häst	47,3 × 40,5	10	—

Vid kontant köp för minst 200 kr. lämnas 10 % rabatt, för minst 400 kr. 20 % och för minst 500 kr. 25 %.

Stockholm den 1 maj 1917.

RICHARD BERGH,
Överintendent.